

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
végzése**

Az ügy száma:

Kfv.II.37.263/2021/12.

A tanács tagjai:

Dr. Tóth Kincső a tanács elnöke

Dr. Szilas Judit előadó bíró

Dr. Kovács András bíró

A felperes:

felperes

(cím1)

Az alperes:

Somogy Megyei Kormányhivatal

(7400 Kaposvár, Guba Sándor utca 20.)

Az alperes képviselője:

Dr. Kovács-Tátrai Szilvia kamarai jogtanácsos

A per tárgya:

agrárkár-enyhítési kárbejelentés elbírálása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

a felperes

A felülvizsgálni kért jogerős határozat:

Pécsi Törvényszék

5.K.701.150/2020/23. számú ítélete

Rendelkező rész

A Kúria a Pécsi Törvényszék 5.K.701.150/2020/23. számú ítéletét hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítja.

Az alperes felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét 48.000 (negyvennyolcezer) forintban állapítja meg.

A végzés ellen további felülvizsgálatnak helye nincs.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes kerti kakukkfű termesztéssel foglalkozik. 2020. június 14. napján a S. területén gazdálkodásában lévő, ... blokkazonosító számú 9-es parcella (a továbbiakban: a perbeli terület) 32.9535 hektár területére vonatkozóan a mezőgazdasági termelést érintő időjárási és más természeti kockázatok kezeléséről szóló 2011. évi CLXVIII. törvény (a továbbiakban: Mkk. törvény) és a kárenyhítő juttatás igénybevételevel kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 27/2014. (XI. 25.) FM rendelet (a továbbiakban: FM rendelet) alapján

aszálykár kárbejelentést tett. A bejelentés szerint a kerti kakukkfű tárgyi hozama a káresemény előtt 2 t/ha-ra becsülhető, az aszály miatt a káresemény után a várható hozam 0,4 t/ha, azaz átlagosan a teljes területen 80%-os kiesés várható.

[2] Az alperes 2020. június 16. napján a bejelentés alapján a perbeli ingatlanon helyszíni szemlét tartott, amelyen fényképfelvételeket készített és jegyzőkönyvet vett fel. A 2020. június 29. napján kelt SO/FM/01312-3/2020. számú határozatában megállapította, hogy a perbeli területen a termesztett 32.9535 ha kerti kakukkfű növénykultúra esetén a bejelentett aszálykár mezőgazdasági káresemény az Mkk. törvény 14. § (1) bekezdése, valamint az FM rendeletben felsorolt jogszabályi feltételek teljesülésének hiányában nem igazolható.

[3] Indokolásában rögzítette, hogy a helyszíni bejárás tapasztaltak szerint a 2018. évben eltelepített palánták a terület kb. ¼ részében nem fejlődtek ki, valószínűleg már a tavalyi évben kipusztultak. Az egész terület rendkívül gyomos, kivételt képez az a hozzávetőleg 5 hektár nagyságú terület, ahol már a betakarítás megtörtént. A termelő által megadott várható hozam a meglévő állomány magas tőszámhiánya, a fejlettsége és a gyommal való szennyezettsége alapján eltúlzott. A településen meteorológiailag igazolható volt az aszályjelenség, azonban a kakukkfű esetében hozamkiesést nem okozott, ezt az is alátámasztja, hogy a meglévő és a megművelt gyommentes részen látható jól fejlett növényeken sem észlelhetők az aszály tünetei.

[4] A kakukkfű termesztése során legfontosabb ápolási munka a gyomirtás, ami technológiától függően mechanikus úton vagy vegyszerrel is történhet, azonban ezt nem végezték el, ezért összességében megállapítható, hogy a hozamkiesést nem az aszály okozta. A bejelentett terület döntő részén a kárbejelentésben megjelölt kultúra nem beazonosítható. Határozatát az Mkk. törvény 2. § 2., 21. pontjára, 14. § (1), (3) bekezdésére, valamint az FM rendelet 5. § (1)-(2) bekezdéseire és (6) bekezdésére alapította.

A kereseti kérelem és az alperes védírata

[5] A felperes keresetében elsődlegesen az alperes határozatának megsemmisítését, másodlagosan hatályon kívül helyezését, harmadlagosan a megváltoztatását kérte. Hangsúlyozta, hogy a perbeli terület esetén a meteorológiai aszály egyértelműen megállapítható volt és azzal közvetlen okozati összefüggésben áll a rendkívül alacsony illóolaj-tartalom, amelyből származó bevétel a kitermelés és beszállítás költségeinek megtérülését sem eredményezi. Ezt az általa csatolt a gyógynövény-illóolaj átvevője, a Sz&S Kft. (a továbbiakban: Sz&S Kft.) által elvégzett helyszíni mérések, illetve az első 3,7 hektáron letermelt és beszállított szállítmány adatai is alátámasztják. Sérelmezte, hogy az alperes a határozathozatalt megelőzően nem végzett növény-specifikus vizsgálatot, ezért nem volt tekintettel a termesztés módjára, céljára és a hozam illóolaj (%) mértékegységére. A következtetéseit általános növénytermesztési ismervek alapján vonta le, ezért a hozamot tévesen határozta meg.

[6] Hivatkozott arra is, hogy az alperes eljárása során a tényállás teljes körű tisztázását elmulasztotta, mert elengedhetetlen lett volna a növény jellemzőjének, a termesztés céljának helyes megállapítása, valamint a hozam, mint ismerv definiálása. Álláspontja szerint az alperes hibás hozamjellemzőt vett alapul, amelynek következménye a hibás tényfeltárás és következtetés. A szárazságtűrő mediterrán kerti kakukkfű jellemzője, hogy nem ideális körülmények között az illóolaj termelés csökken. Ennek eredményeképpen a zöldtömeg láthatóan még megfelelő lehet, de a növény hasznos anyagtartalma alacsony. Utalt arra, hogy az általa termesztett faj a Németországból beszerzett téli fagyos éghajlat tűrésére nemesített fajta, az ún. „Deutscher Winter”, ami a mediterrán rokonaitól eltérően a fagyot ugyan jól, vagy jobban viseli, azonban kevésbé szárazságtűrő, ezért a tartós szárazság az olaj hozamában azonnal megmutatkozik.

[7] Eljárási szabálysértések körében kifogásolta, hogy a helyszíni szemle megtartására előzetes értesítés nélkül került sor a bekerített területén, és ezt követően sem vették fel vele a kapcsolatot, hiánypótlással pedig a hatóság nem élt. Arra is utalt, hogy ökológiai gazdálkodást folytat, ezért vegyszeres gyomirtást nem alkalmaz. Hivatkozott arra, hogy az érintett területen gyomirtásra többször került sor, a legutóbbi a június 16-ai ellenőrzés előtt három héttel fejeződött be, melyet igazolt is. Érvelése szerint esetében egyébként a mechanikai gyomirtás (sorközmarás) lényegesen nagyobb kárt okoz, mint hasznot.

[8] Kifejtette, hogy az alperesi határozat indokolása részben pontatlan, illetve ellentmondást tartalmaz, a várható hozam 2 t/ha volt, a levágott referenciaterület mértéke pedig 3,7 hektár a jegyzőkönyvben szereplő 5 hektárral szemben. Ezen a területen a betakarítás előtt közvetlenül óvatos, precíziós mechanikai gyomirtás történt. A hozamra vonatkozó bejelentése a határozatban foglaltakkal szemben nem volt eltúlzott, mert a 3,7 hektárról pontosan 2,04 t/ha került beszállításra, a mechanikai gyommentesítést pedig igazolja, hogy a beszállított anyag csak minimálisan volt szennyezett.

[9] Hangsúlyozta, hogy jelen esetben az alacsony illóanyag-tartalom, amely az elvárt hozamnak mintegy 9,26%-a kizárólag az aszályal indokolható, és nyilvánvaló, hogy az alacsony illóanyag-tartalom és a gyom mértéke között nem volt ok-okozati viszony megállapítható, ezért az alperes e körben tett megállapítása téves. A határozatban állított növénykultúra hiányára vonatkozó megállapítás szintén ellentmondásos és téves, az azt jelentené, hogy lényegében az érintett parcellán a kakukkfű ültetvénye nem is létezik.

[10] A felperes az első tárgyaláson keresetét megváltoztatva azzal érvelt, hogy a termelt hozam megállapításánál a száraz és a nedves anyag között különbséget kell tenni, és a hozam $\frac{1}{4}$ szárazanyag mennyiségnek felel meg, amely adat alapján a területe hozama elmaradt az állami nyilvántartás szerinti 2 t/ha elvárható hozamtól.

[11] Az alperes a védiratában a határozatban foglalt indokait fenntartva a felperes keresetének elutasítását kérte, hangsúlyozva, hogy a helyszíni ellenőrzés során a felperesi területen bekövetkezett kár és az aszály közötti ok-okozati összefüggést kellett vizsgálnia, amelybe nem tartozik bele a gyengébb minőségű termés miatt bekövetkező bevételkiesés kompenzációja. Utalt arra, hogy az illóolaj-tartalom egy minőségi beltartalmi mérték, amely a kárenyhítési eljárásban nem értelmezett, mert a kárenyhítési eljárás során a hozam szerinti számítást kellett alkalmazni. Megjegyezte, hogy az ok-okozati összefüggés hiánya miatt hozamcsökkenés számítására nem is került sor.

A jogerős ítélet

[12] A törvényszék ítéletével a felperes keresetét elutasította. Indokolásában a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 43. § (1) bekezdésében foglaltakra utalva mindenekelőtt azt hangsúlyozta, hogy a felperes első tárgyaláson módosított keresetét, amely arra vonatkozott, hogy a termelt hozam megállapításánál a száraz és a nedves anyag között különbséget kell tenni, és a hozamot a 4:1 arány figyelembe vételével kell számítani, érdemben nem vizsgálhatta, mivel ez meg nem engedett keresetváltoztatásnak minősült.

[13] A felperes által megjelölt eljárási jogszabálysértéseket alaptalannak találta. A felperesnek a helyszíni szemle megtartásával kapcsolatos kifogásával összefüggésben az Mkk. törvény 13. § (1)-(1a) bekezdéseiben, a mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény (a továbbiakban: Eljárási törvény) 50. § (1) bekezdésében foglaltakra utalva hangsúlyozta, hogy a helyszíni ellenőrzés az ügyfél értesítése nélkül is lefolytatható volt. A felperes hiánypótlás elmaradásával összefüggő érvelése kapcsán rámutatott arra, hogy az Mkk. törvény, az FM rendelet és az Eljárási tv. az általános

közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvényhez (a továbbiakban: Ákr.) képest speciális rendelkezéseket tartalmaz. Az Mkk. törvény 13. § (2) bekezdésében foglaltak alapján hiánypótlás kibocsátására nem volt lehetőség. A felperes által csatolt más eljárásban készült jegyzőkönyvben leírtakat pedig az alperes nem volt köteles figyelembe venni és értékelni.

[14] A felperes által megjelölt anyagi jogszabálysértések körében az alperessel egyetértve az Mkk. törvény 2. § 2. és 21. pontjaiban, 11. § (1) bekezdésben, 14. § (1) bekezdésben foglaltakra utalva kifejtette, hogy a fogalmi és jogosultsági feltételek alapján egyértelműen megállapítható, hogy a kárenyhítési rendszer hozamalapú, amely az aszálykár bekövetkezése okán kialakult hozamcsökkenés esetére nyújt juttatást. Az aszálykár bekövetkezésének megállapítása az alapja az elbírálásnak, ami megköveteli azt a vizsgálatot is, hogy az aszály miatt történt-e a káresemény, ha igen, az hozamcsökkenést okozott-e, és ez esetben milyen mértékű hozamcsökkenés várható. Az Mkk. törvény 14. § (1) bekezdésének felsorolása is arra utal, hogy az alperesnek először a mezőgazdasági káresemény megtörténtéről kell döntenie.

[15] Hangsúlyozta, hogy az alperes részéről a helyszíni szemle megtartására ezen okból került sor, amelyen tapasztaltak azonban nem támasztották alá, hogy a hozamcsökkenést az aszálykár okozta, ugyanis a megállapítás szerint szinte az egész terület gyomos, tőhiányos, ezzel szemben a terület megművelt, gyommentes részén jól fejlett növények láthatók, amelyekeken nincs nyoma az aszály tüneteinek. Emellett a jegyzőkönyvben megállapításra került az is, hogy hozzávetőleg 5 hektár nagyságú területen a betakarítás megtörtént.

[16] Kiemelte, hogy a felperes a keresetében a gyomirtás megvalósulását az általa betakarított 3,7 hektár területen állította és hozamcsökkenést e területre nézve nem állított. Miután a terület betakarított része is ugyanazon időjárási viszonyoknak volt kitéve, mint az egyéb része, ezért elképzelhetetlen, hogy a terület egy részén bekövetkezett az aszálykár, másik részén nem. Az alperes ezért helyesen ítélte meg, hogy a terület nagy részén a gyomosság miatt kialakult tőszámhiány okozhatott hozamcsökkenést. Hangsúlyozta, hogy a felperes az eljárás során kizárólag az aszály létét, megtörténtét állította, azonban az aszály fogalmából nem következik egyenesen az aszálykár, mivel az Mkk. törvény az aszálykár bekövetkeztéhez és nem az aszály létehez köti a kárenyhítést.

[17] Az Mkk. törvény 2. § 12. pontjában a hozamcsökkenés fogalmára utalva kifejtette, hogy a felperes a hozamcsökkenést az alacsony illóolaj-tartalommal igazolta, amely érvelés azonban nem helytálló, mert annak mértékét az FM rendelet t/ha mértékegységgel jelöli, a bejelentési nyomtatvány is ilyen adat megadására vonatkozik, és további egyes növényekre vonatkozó specifikus kitételt nem tartalmaz. Ezért az alperes azon érvelése, miszerint a növény minőségi beltartalmi értéke a hozamalapú rendszerben nem vizsgálható, teljes mértékben helytálló. Erre figyelemmel a perben szakértő kirendelése sem volt indokolt.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[18] A felperes a felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a törvényszék ítéletének megváltoztatásával a közigazgatási cselekmény megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a törvényszék új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.

[19] Kifejtette, hogy a károk kezelése céljából az ültetvénye vonatkozásában az Mkk. törvény 6. § (1) bekezdés b) pontja szerinti mezőgazdasági termelő köteles kockázatközösséget alkotni, amelynek keretében kárenyhítési hozzájárulást fizet. Ez alapján elvárható, hogy az alperes a határozatát bizonyítékokkal kellően alátámassza, amely nem merülhet ki önmagának ellentmondó indokolásban. Hangsúlyozta, hogy a kárbejelentés alapjául szolgáló meteorológiai aszály objektív körülmény volt, a több mint 2 hónap csapadék

nélküli tavaszi időszak nyilvánvalóan minden vegetációt, így a gyógynövénykultúrát is érintette, abban hozamkiesést okozott.

[20] Álláspontja szerint a Törvényszék ítélete számos iratellenes megállapítást tartalmaz, és eljárása során nem tett világos különbséget a ténybeli megállapítások, szakkérdések és jogkérdések között. Nem indokolta érdemben azt sem, hogy a szakértő kirendelésére vonatkozó indítványát miért vetette el. Kiemelte, hogy az első tárgyaláson tett nyilatkozata a petitumot nem érintette, ezért az keresetváltoztatásnak nem minősül. Az, hogy az illóolaj alacsony tartalmán túl a kerti kakukkfű esetében a közzétett éves hozam adatok alapján a szárazanyag és zöldanyag tartalom különbségére rámutatott, olyan plusz hivatkozási elem, amely még inkább alátámasztja a keresetében foglaltakat. Megjegyezte, hogy nem lett volna kötelezettsége a szárazanyag-zöldanyag jogszabályi alapját felkutatni, amely esetében az 1/4-es arányra figyelemmel perdöntőnek tekintendő.

[21] Érvelése szerint a törvényszék tévesen állapította meg az ítéletében, hogy csak 3,7 hektáron történt a gyomirtás, mert a 2020. május 25-én kelt számlával igazolta, hogy egy kisebb rész kivételével néhány héttel az ellenőrzés előtt a ciklikus gyomirtás, mind sorközmű, mind sorzúzás formájában megtörtént. Tévesen értékelte a helyszíni szemlén készített fényképfelvételeket is, mert azok alapján a fényképezett terület nem beazonosítható, annak mérete, a növények nagysága sem állapítható meg, ezért a tényállás tisztázása követelményének nem felel meg.

[22] Miután az aszálykár objektíve bekövetkezett, az alperesnek a hozamcsökkenést az Mkk. törvény 2. § 12. pontja szerint ki kellett volna számítania. A határozat ezzel szemben nem tartalmaz sem a várható hozamcsökkenésre, sem annak vizsgálatára vonatkozó megállapítást, ezért nyilvánvaló, hogy az alperes a jogszabályban előírt vizsgálatot nem végezte el.

[23] Kifejtette, hogy a – helyszíni szemle jegyzőkönyvből átvett – határozatban tett megállapítások ellentmondásosak, mellyel ellentétben áll többek között a 2020. április 14-én készített jegyzőkönyv is, melyet a törvényszék megalapozatlanul hagyott figyelmen kívül. A jegyzőkönyvben a bejelentett területnél lényegesen nagyobb, 37,4026 hektár kerti kakukkfű esetén került megállapításra, hogy mind töszámában, mind gyomosság alapján a kölcsönös megfeleltetés szabályainak megfelel. Hivatkozott arra, hogy az ökológiai gazdálkodás megfeleltetését ellenőrző szervezet erre vonatkozó tanúsítványával is rendelkezik. Álláspontja alátámasztására utalt a Kúria Kfv.35.451/2019/4. és Kfv.35.778/2012/5. számú határozataiban foglaltakra.

[24] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmére tett észrevételében változatlanul hangsúlyozta, hogy a törvényszék megállapításával szemben megjelölte a határozat azon ellentmondásait, amelyek az ott tett megállapításokat megkérdőjelezzik. Ez alapján, figyelemmel a Kp. 79. § (1) bekezdésben foglaltakra, az alperest terhelte volna a bizonyítás, de a törvényszék e kötelezettsége ellenére a feleket a bizonyítási teherről nem tájékoztatta és a szakértő kirendelésére vonatkozó indítványát jogsértően vetette el. Az alperesi felülvizsgálati ellenkérelem egyes pontjaira tételesen reagálva állította, hogy az általa csatolt, illetőleg felhívott bizonyítékok alkalmasak voltak az alperes határozatában foglalt megkérdőjelezésére.

[25] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban történő fenntartását kérte hangsúlyozva, hogy annak indokolása a jogszabályi követelményeknek teljes egészében megfelel. Kiemelte, hogy a törvényszéknek a tiltott keresetváltoztatásra, a felperes által megjelölt eljárási jogszabálysértésekre vonatkozó álláspontja helyes és indokolásában számot adott arról, hogy a felperes által indítványozott szakértő kirendelésére vonatkozó indítványt miért vetette el.

[26] A határozatából hiányolt szárazanyag tartalom tekintetében a felperes nem fejtette ki, hogy az általa megjelölt számítást melyik jogszabályi rendelkezés írja elő. A felperes állításával szemben a rendelkezésre álló bizonyítékok, az ellenőrzési jegyzőkönyv és a fényképfelvételek a döntésében foglaltakat megfelelően alátámasztották, és erről a törvényszék helyesen foglalt állást. E bizonyítékok alapján a felperest terhelte volna a tényállás megdöntésére alkalmas bizonyítékok felkutatása, illetőleg e körben bizonyítási indítvány előterjesztése.

[27] A felperes a határozatban szereplő megállapításokat a szövegkörnyezetből kiragadva elemezte, amely rendeltetéssellenes szövegértelmezésnek minősül. A határozat tartalmából egyértelműen megállapítható, hogy elkülönítésre került a gyommentesített és letermelt terület, és azon terület, ahol a tőszámhiány és a gyommentesítés hiánya volt megállapítható. Megjegyezte, hogy a 2020. április 14-én nem helyszíni szemle, hanem jegyzőkönyv kiegészítésre került sor, amely jelen ügyben nem volt releváns, és a felperes által hivatkozott korábbi határozat sem képezhette a vizsgálat tárgyát.

[28] Érvelése szerint a felperes által hivatkozott Kfv.35.451/2019/4. számú határozat a jelen tényállásnak nem feleltethető meg, mivel az téli fagykárra vonatkozott, illetőleg a Kfv.35.778/2012/5. számú határozatban, a Kúria által előírt követelmény jelen eljárásban egyértelműen teljesült. A Törvényszék mindebből következően helyesen foglalt állást arról, hogy tényállás tisztázási kötelezettségének eleget tett, a felperes által megjelölt eljárási szabálysértések egyike sem áll fenn. A Törvényszék e körben a tényállást megfelelően tisztázta, indokolta, megjegyezve, hogy egyébként a keresetváltoztatás okán jogszerűen kizárt felperesi indokolás az ügy érdeme szempontjából irreleváns.

A Kúria döntése és jogi indokai

[29] A felperes felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint alapos.

[30] A Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 115. § (2) bekezdés mentén alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem keretei között vizsgálta felül. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok összességében, a megelőző eljárásban megállapított tényállással összevetve való értékelését elmulasztva, a jogszabályi rendelkezések értelmezése során megalapozatlanul foglalt állást az alperes határozatának jogszerűségéről.

[31] A perben eldöntendő kérdés az volt, hogy a felperes által a perbeli területre vonatkozóan előterjesztett aszály mint káresemény alapján – figyelemmel a megelőző eljárás során beszerzett, illetve a per során rendelkezésre álló bizonyítékokra – az alperes megalapozottan döntött-e a felperes aszálykár iránti kérelmének elutasításáról. Az elsőfokú bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok a káresemény és az aszálykár között okozati összefüggés hiányát alátámasztották, melyre tekintettel a kérelem elutasítására jogszerűen került sor, és a megelőző eljárás során az alperes eljárási jogszabálysértést sem követett el.

[32] A felperes eljárási kifogásként arra hivatkozott, hogy az alperes a kérelme alapján indult eljárásban a helyszíni ellenőrzésről előzetesen nem értesítette, vele nem egyeztetett, ezt követően hiánypótlásra sem hívta fel, és az ellenőrzés iratait csak utóbb, külön kérelemre kapta meg.

[33] A Kúria ezzel összefüggésben mindenekelőtt arra mutat rá, hogy az Mkk. törvény 13. § (1) bekezdése az agrárkár-enyhítési szerv eljárására a törvényben foglalt eltérésekkel az Eljárási törvény I., III., IV., VI. és VII. fejezetét, valamint a 77-78. §-aiban foglaltakat, a 13. § (1a) bekezdése pedig az agrárkár-megállapító szerv eljárására a törvényben foglalt eltérésekkel az Eljárási törvény IV. fejezetében foglalt rendelkezések alkalmazását írja elő.

[34] Az Eljárási törvény IV. fejezet, 50. § (1) és (3) bekezdése kifejezetten lehetőséget ad a helyszíni ellenőrzés ügyfél előzetes értesítése nélküli lefolytatására. Mindemellett a kérelem elbírálásának részletes szabályairól rendelkező FM rendelet 5. § (4) bekezdése a mezőgazdasági káresemény bekövetkezésének ténye és az adott kárenyhítési évben a hozamcsökkenés mértéke megállapítására szintén helyszíni ellenőrzés tartását írja elő. Mindezek alapján a törvényszék helyesen foglalt állást arról, hogy az alperesnek a kérelem előterjesztését követően a helyszíni ellenőrzésről előzetesen a felperest nem kellett értesíteni.

[35] Az elsőfokú bíróság arról is helyesen foglalt állást, hogy az alperesi hatóságnak nem volt kötelezettsége a felperes felé hiánypótlás kibocsátása, mivel az Mkk. törvény 13. § (2) bekezdése az agrárkár-megállapítása iránti eljárásban a hiánypótlást, az önkéntes hiánypótlást, iratpótlást, illetve az eljárás ügyfél kérelmére történő felfüggesztését egyértelműen kizárja. Tekintettel arra, hogy e speciális rendelkezések az Eljárási törvény és az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) rendelkezéseit is megelőzik, hiánypótlás kibocsátására az eljárás során nem volt lehetőség.

[36] A felperes arra is hivatkozott, hogy a közigazgatási eljárás iratait, a fényképfelvételeket csak utóbb, kérésre kapta meg. A Kúria ezzel összefüggésben utal arra, hogy a felperes a jogorvoslati jogával élt, a határozattal szemben kereseti kérelmet terjesztett elő, amely érdemben elbírálásra került, erre figyelemmel az ügy érdemére kiható eljárási szabálysértés nem volt megállapítható. A felperes által perben előterjesztett bizonyítékokat ugyanakkor a bíróságnak értékelnie kellett, mert a Kp. 78. § (4) bekezdésben foglaltak figyelembevételével e bizonyítékokra a megelőző eljárás során önhibáján kívül nem hivatkozhatott.

[37] A felperes keresetében vitatta az alperesi hozamszámítás megfelelőségét. Ezen anyagi jogszabálysértés körében elsőként azzal érvelt, hogy az aszálykár meteorológiai szempontból objektíve megállapítható volt, emellett a kakukkfű ültetvényének illóolaj tartalma rendkívül alacsony volt, ezért az alperes hibás következtetésre jutott, amikor a kérelmét elutasította, mert a rendelkezésre álló bizonyítékok a döntését nem támasztották alá. Keresetében még azt kifogásolta, hogy alperes nem végzett növény-specifikus vizsgálatot, a hozamszámításra vonatkozó rendelkezéseket figyelmen kívül hagyta, és nem értékelte, hogy a hozamcsökkenés az érintett kakukknövény illóolaj-tartalmának – és nem a növény mennyisége – aszály miatti csökkenésével állt összefüggésben. A felperes álláspontja – az általa bejelentett várható hozam tekintetében sem értelmezhetően – az volt, hogy a hatóságnak a hozamcsökkenésnél az illóanyag-tartalmat kellett volna figyelembe vennie. Az első tárgyaláson ezzel szemben a felperes a hozamszámítással kapcsolatos kifogásait már más ténybeli és jogi alapra helyezte, azt állítva, hogy az alperesi jogértelmezés miatt jogsértő, mert az alperes nem vette figyelembe a szárazanyag-zöldanyag közötti jelentős súlykülönbséget. E jogi okfejtés alapján az alperesnek negyedelnie kellett volna a területen letermelt/letermelhető zöldanyag mennyiségét és így kellett volna kiszámítania a hozamcsökkenés értékét.

[38] A törvényszék arra helyesen mutatott rá, hogy a felperes a hozamszámítás esetén a szárazanyag és zöldanyag tartalom közötti mennyiségi eltérésekre vonatkozó kifogásait csak a keresetindításra nyitva álló határidőn túl terjesztette elő, amelyre a Kp. 43. § (1) bekezdése alapján nem volt lehetőség. Arra is helyesen utalt az elsőfokú bíróság, hogy a hozamszámítást, amennyiben annak megállapítása indokolt, az Mkk. törvényben és az FM rendeletben meghatározott számítási metodika és nem az illóolaj tartalom szerint kell elvégezni.

[39] A felperes ugyanakkor felülvizsgálati kérelmében helytállóan utalt arra, hogy az alperes határozatának indokolása számos ellentmondást tartalmaz, az abban foglaltakat a helyszíni ellenőrzési jegyzőkönyv és a rendelkezésre álló fényképfelvételek kétségtávolan – minden további vizsgálódás nélkül – ítéleti bizonyosságnak megfelelően nem támasztják alá.

Megállapítható, hogy az ellenőrzési jegyzőkönyv egyrészt azt szögezi le, hogy a 2018. évben eltelepített palánták kb. ¼-e a területen nem fejlődött ki, ezért már valószínűleg a tavalyi évben kipusztult. Ez a megállapítás a fényképfelvételek alapján épp a terület nagyságára figyelemmel kétséget kizáróan nem igazolt, emellett a felperes hivatkozott a terület megfelelő állapotát igazoló 2020. áprilisi jegyzőkönyvre (és ezzel bizonyítani szándékozott eltérő állítását), mely bizonyításra nem került sor a bíróság téves álláspontja folytán. A jegyzőkönyvben az is szerepel, hogy a területen a meglévő állomány magas tőszámhiánya, fejletlensége, gyommal való szennyezettsége alapján a megadott várható hozam eltűzött, és a legfontosabb ápolási munka, a gyomirtás nem került elvégzésre, ezért összességében a hozamkiesést nem az aszály okozta, illetőleg a bejelentett terület döntő részén a kárbejelentésben megjelölt kultúra nem beazonosítható. A tőszámhiány jelentős mértékére, a gyomosságra, fejletlenségre vonatkozó megállapítást a bíróságnak ellenőriznie kellett volna a fényképfelvételek alapján, vizsgálnia kellett volna a felperes által hivatkozott korábbi ellenőrzés adatai alapján e megállapítás megalapozottságát, illetve értékelnie kellett volna azt is, hogy a felperes gyommentesítési kötelezettségének eleget tett-e és ha igen, akkor milyen mértékben, s ez cáfolhatja-e a hatósági észlelés helyességét. A bíróság mindezeket nem vizsgálta. E nélkül, a rendelkezésre álló hatósági megállapítások alapján azonban nem vonható le egyértelmű következtetés arra, hogy a kár az nem az aszály mint károsító eseménnyel, hanem a 2018. évben eltelepített palánták hiányával, a nagy mértékű gyomossággal vagy egyéb körülménnyel indokolható.

[40] A felperes által hivatkozott Kfv.I.35.451/2019/4. számú ítélet nem volt érdemben figyelembe vehető, mivel az a „téli fagykár” mint elemi csapás fogalmának elemzését végzi el azzal összefüggésben, hogy abba minden növénykultúra, így a kerti kakukkfű is beleértendő-e. A Kúria Kfv.VI.35.778/2012/5. számú ítélete indokolása a részben hiányos, részben ellentmondásokat tartalmazó ellenőrzési jegyzőkönyvekkel összefüggésben azonban rámutatott arra: alapvető elvárás, hogy a helyszíni ellenőrzésen tapasztaltak, az arról készült okiratok kellően igazolják a határozati ténymegállapítást és indokolttá tegyék a jogkövetkezmény alkalmazását. Ezen elvi tételt jelen ügyben a Kúria követendőnek ítéli.

[41] A felperes helytállóan utalt arra, hogy a rendelkezésre álló fényképfelvételek alapján nem lehet egyértelműen állást foglalni, hogy azok milyen nagyságú területre vonatkoznak, a növények milyen méretűek, az egyes határozati megállapítások konkrétan mely fényképfelvételhez köthetők. A fenti ellentmondásokra figyelemmel azonban a felperes által csatolt, az egységes kérelemmel összefüggésben készült 2020. április 14-i jegyzőkönyv megállapításai, a terület gyommentesítésére vonatkozó, 2020. május 25-i számla alkalmasak voltak arra, hogy az alperesi határozatban megállapításokat megkérdőjelezzék.

[42] A Kúria hangsúlyozza, hogy az ügyben eljáró törvényszék a döntését alapvetően a megelőző eljárásban felvett ellenőrzési jegyzőkönyv és a jegyzőkönyv mellékletét képező fényképfelvételekre alapította, ugyanakkor a Kp. 78. § (2) bekezdésében foglaltak ellenére elmulasztotta e bizonyítékoknak és az alperes által megállapított tényállásnak a felperes által a perben előterjesztett bizonyítékokkal való összevetését. A felperes ugyanis a keresetlevele mellékleteként becsatolta az egységes kérelmével összefüggésben a 2020. április 14-i jegyzőkönyvet, amely szerint a területen a kakukkfű állomány megfelelő, továbbá a 2020. május 25. napján kiállított számlát, amely a sorközmarás és zúzás gyomirtási tevékenység elvégzésére vonatkozott.

[43] Az elsőfokú bíróság e bizonyítékok lényegi értékelését elmulasztva a tényállást e körben hiányosan állapította meg, és ennek eredményeként nem értékelte azt a körülményt, hogy kellő és egyértelmű bizonyíték, illetve szakértelem hiányában a perbeli területre vonatkozóan az aszálykárral összefüggő megalapozott megállapítások nem tehetők.

[44] Az alperes megállapításával szemben a perben a felperesnek lehetőséget kellett volna adni arra, hogy a megelőző eljárás során rendelkezésre álló korlátozott bizonyítási lehetőségre figyelemmel az állítását a perben bizonyíthassa. Ennek során az elsőfokú bíróságnak a helyszíni ellenőrzési jegyzőkönyv, a 2020. április 14. napján kelt jegyzőkönyvben foglaltak, a rendelkezésre álló fényképfelvételek és a felperes által csatolt számla összességében történő értékelésével kellett volna állást foglalnia az alperes határozatának jogszerűségéről. Amennyiben a fennálló ellentmondásokra tekintettel az aszálykárrel összefüggésben megnyugtató álláspont nem volt kialakítható, úgy figyelemmel a felperes erre vonatkozó indítványára, indokolt lett volna a szakértői vizsgálat elrendelése.

[45] A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján ugyanis elengedhetetlen annak tisztázása, hogy a rendelkezésre álló fényképfelvételek elégségesek-e a növényi kultúrát érintő alperesi következtetések levonására, hogyha igen, akkor azt is meg kell állapítani, hogy az okozati összefüggés hiányának megállapítása helyes-e és az mire (a terület nagy részének elhanyagolására, gyomosodásra, vagy esetlegesen a már 2018. évben eltelepített palánták nagyobb részének korábbi elpusztulására) vezethető vissza. E kérdésekben ugyanis az eljáró bíró csak formális vizsgálatot végzett. Szükség esetén indokolt lehet a helyszíni eljárásen részt vett személy tanúkénti meghallgatása, figyelemmel arra, hogy az elsőfokú eljárás során csak rendkívül rövid nyilatkozatot tett az ellenőrzés lefolytatására vonatkozóan.

[46] Az elsőfokú bíróság csak a teljes körű bizonyítás, tényfeltárás eredményeként lesz abban a helyzetben, hogy megállapítsa, a felperesi kakukkfű ültetvényre bejelentett várható hozam eltúlzott vagy sem. Ha igazolt az eltúlzott mérték, akkor helytálló az alperesi határozat, hiszen, akkor nem volt megfelelő a viszonyítási alap a hozamcsökkenés tekintetében. Ha nem eltúlzott a megjelölt várható hozam, akkor pedig az alperesnek meg kell ismételnie az eljárását, vizsgálva a helyesen megadott hozamhoz képest a csökkenés mértékét, illetve annak okait.

[47] A megismételt eljárásban már nem lehet újra vizsgálat tárgya a hozamszámítás értelmezésére vonatkozó kereseti érvelés, e körben különösen a zöldanyag/szárazanyag tartalom kérdése, sem az, hogy az illóanyag tartalom releváns lehet-e a hozamszámítás körében, továbbá a helyszíni szemle felperes távollétében való megtartására, a hiánypótlás elmaradására vonatkozó felperesi kifogások. E kérdésekben az elsőfokú bíróság helyesen foglalt állást, amelyeket a Kúria jelen eljárásban helytállónak talált, az a megismételt eljárásban irányadó. A Kúria mindezek alapján megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a tényfeltárási kötelezettségét, a jegyzőkönyv tartalmi ellentmondásainak és a perben előterjesztett bizonyítékoknak a Kp. 78. § (2) bekezdésében írt a megelőző eljárásban megállapított tényállással összevetve való értékelését elmulasztva, továbbá a 78. § (4) bekezdésében biztosított további bizonyítás lehetőségét tévesen kizárva, a fenti vizsgálat lefolytatása nélkül, s ezáltal alaptalanul foglalt állást az aszálykár iránti kérelem elutasítására vonatkozó határozatának a jogszerűségéről.

[48] Mindezek alapján a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására kötelezte.

[49] Az új eljárásban az elsőfokú bíróságnak a felperes által csatolt iratok, a rendelkezésre álló helyszíni ellenőrzési jegyzőkönyv, a fényképfelvételek, a felperes által a perben csatolt dokumentumok alapján elsődlegesen arról kell állást foglalnia, hogy ezen bizonyítékok elegendőek-e az alperesi határozat jogszerűségéről való állásfoglalásra. Kétség esetén indokolt az ügyben szakértői vizsgálat bevezetése annak megállapítására, hogy megelőző eljárásban rendelkezésre álló bizonyítékok elegendőek voltak-e az alperes határozati megállapításához és a jogkövetkezmények alkalmazásához. Megállapítható-e és igazoltak-e a fényképfelvételekkel, egyéb bizonyítékokkal a növényi kultúrát érintő alperesi következtetések.

A döntés elvi tartalma

[50] *A bíróság részéről a bizonyítékok egyenként és összességében, a megelőző eljárásban megállapított tényállással összevetve való értékelésének elmulasztása, illetőleg szakkérdés felmerülése esetén a fél indítványa ellenére a szakértői bizonyítás mellőzése olyan lényeges eljárási szabálysértések, amely miatt az ítélet hatályon kívül helyezése indokolt.*

Záró rész

[51] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 107. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[52] A Kúria az alperes felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 110. § (3) bekezdése alapján állapította meg.

Budapest, 2021. november 17.

Dr. Tóth Kincső s.k. a tanács elnöke, Dr. Szilas Judit s.k. előadó bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró